

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande angående reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1931/1932 i vad angår jordbruksärenden.

(1:a avd.)

Med anledning av de till jordbruksutskottet hänvisade i statsverkspropositionen gjorda framställningar, som röra utgifter för kapitalökning, får utskottet avgiva följande yttrande och förslag.

Statens utlåningsfonder.

1:o) **Statens avdikningslånefond.** I punkt 1 av den till innevarande riksdag avlätna statsverkspropositionen, avdelning Utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksdepartementet, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

[1.]¹

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1931/1932 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhopa högst 3,000,000 kronor;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Över denna framställning avger utskottet denna dag särskilt utlåtande (nr 73), vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

2:o) **Egnahemslånefonden.** Under punkt 2 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

[2.]

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1932 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter; med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer att riksdagen må

Utskottet.

¹ Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1932 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter; med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de för kapitalökning erforderliga medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

[3.] 3:o) **Jordförmedlingsfonden.** Under punkt 3 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

a) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1932 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor,

b) att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1932 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

Vid 1907 års riksdag inrättades jordförmedlingsfonden. De närmare bestämmelser, som från och med 1929 reglera utlåningen ur denna fond, återfinnas i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten och kungörelsen samma dag (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten.

Jämlikt förstnämnda kungörelse må statslån från jordförmedlingsfonden utlämnas dels såsom jordanskaffningslån åt hushållningssällskap för användande, under vissa villkor, till inköp av viss fastighet, lämplig att helt eller delvis användas för bildande av egna hem huvudsakligen för jordbruksändamål, samt för bestridande av de för fastighetens exploatering i dylikt syfte förenade kostnader, dels såsom förlagslån åt i samma kungörelse omnämnda låneförmedlande aktiebolag och föreningar för användande såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastighet av nyss nämnd art.

Vad beträffar storleken av de belopp, som under 1931 få användas för de nyssnämnda båda lånetyperna, må erinras, att 1930 års riksdag (skr. nr 131) medgav, dels att statens egnahemsstyrelse finge av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning till jordanskaffningslån disponera under 1931 tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestode i beviljade jordanskaff-

ningslån icke vid något tillfälle under sagda år överstege 1,500,000 kronor, dels ock att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisades såsom jordanskaffningslån, finge av Kungl. Maj:t under 1931 användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva,

a) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1932 till jordanskaffningslån åt hushållnings-sällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor,

b) att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1932 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

4:o) **Täckdikningslånefonden.** Under punkt 4 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för täckdikningslånefonden anvisa för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 550,000 kronor.

[4.]

Beträffande denna framställning har riksdagen redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

5:o) **Fonden för fiskerinäringens befrämjande.** Under punkt 5 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande anvisa för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

[5.]

Beträffande denna framställning har riksdagen redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

6:o) **Kraftledningslånefonden.** Under punkt 6 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att lån ur kraftledningslånefonden må under år 1931 beviljas till ett belopp av högst 1,100,000 kronor.

[6.]

Beträffande denna framställning har riksdagen redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

[7.] 7:o) **Gödselvårdslånefonden.** Under punkt 7 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda förelagd riksdagen, såsom kapitalökning för gödselvårdslånefonden beräkna för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 30 januari 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 65 under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen, bland annat,

1) att godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade ändringar i gällande villkor för lån från gödselvårdslånefonden;

2) att såsom kapitalökning till gödselvårdslånefonden för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande denna framställning har riksdagen redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

[8.] 8:o) **Statens mejerilånefond.** Under punkt 8 av förberörda avdelning av statsverksprotokollet har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för statens mejerilånefond anvisa för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 266 p. 11) beslöt 1930 års riksdag (skr. nr 377 p. 11) inrättandet av statens mejerilånefond samt anvisade såsom kapital för fonden för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »statens utlåningsfonder» ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Genom kungörelse den 12 september 1930 (nr 339) har utlåningen från fonden närmare reglerats. Lån från statens mejerilånefond kan beviljas ekonomisk förening, som har till ändamål att driva andelsmejeri för tillverkning av smör eller ost och vars flesta medlemmar äro jordbrukare, för anläggande av mejeri med tillhörande inredning och utrustning, för ombyggnad av mejeri eller för vidtagande i mejeri av tekniska förbättringar med avseende å inredning, maskinutrustning, vattenanskaffning, kylanordning eller dylikt. Lån må ej beviljas till högre belopp än som motsvarar fem sjättedelar av den beräknade och av lantbruksstyrelsen godkända kostnaden för de med lånet avsedda åtgärderna. Räntan löper från lyftningsdagen med fyra och en halv procent. Lån amorteras från och med tredje året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats. Amorteringstiden är högst 10 år beträffande lån för vidtagande i mejeri av tekniska förbättringar samt minst 10, högst 20 år beträffande andra lån.

Utskottet.

Utskottet har fäst sig vid att lantbruksstyrelsen beräknat det erforderliga kapitaltillskottet till ifrågavarande fond för budgetåret 1931/1932 till 3,000,000 kronor, under det att Kungl. Maj:ts förslag innebär beviljande av sådant tillskott till ett till 2,000,000 kronor begränsat belopp. Då, såsom

departementschefen ock antytt, någon erfarenhet ännu icke kunnat vinnas om vilken omfattning lånerörelsen kan komma att taga — fonden inrättades genom beslut av 1930 års riksdag — anser sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Med hänsyn till det med ifrågavarande fond avsedda syftet och i betraktande av den intensiva utveckling, vari mejerihanteringen glädjande nog synes vara stadd, vill utskottet emellertid framhålla angelägenheten av att fondens kapital hålles uppe vid sådant belopp, att lånebehovet kan behörigen tillfredsställas.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalökning för statens mejerilånefond anvisa för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

9:o) **Lånefond för inköp av avelshingstar av ardenneras.** Under punkt 9 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

[9.]

a) besluta, att en fond skall inrättas, benämnd lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må i mån av tillgång tilldelas hushållningssällskap, som förklarat sig villigt att inom sällskapets område utlämna lån för inköp av avelshingstar av ardenneras och inom vars område ardenneravel bedrives samt goda förutsättningar finnas för sådan avel;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen tillstyrkt, utfärda erforderliga bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond;

c) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1931/1932 från fonden bevilja lån intill ett belopp av 200,000 kronor;

d) såsom kapital för nämnda fond för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

I Kungl. Maj:ts förevarande framställning, som grundar sig på ett av stuteriöverstyrelsen avgivet förslag i ämnet, hava de av departementschefen förordade allmänna villkoren och bestämmelserna för lån ur ifrågavarande fond kunnat sammanfattas sålunda:

Från fonden må statslån i mån av tillgång tilldelas hushållningssällskap, som förklarat sig villigt att inom sällskapets område utlämna lån för inköp av avelshingstar av ardenneras och inom vars område ardenneravel bedrives samt goda förutsättningar finnas för sådan avel. Hushållningssällskap, som önskar erhålla statslån, må därom till stuteriöverstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan. Inkommen ansökan överlämnas av stuteriöverstyrelsen med eget utlåtande till Kungl. Maj:t. Beviljat statslån utbetalas av

statskontoret till vederbörande hushållningssällskap, som har att före utgången av det år lånet beviljats lyfta detsamma mot sällskapets förskrivning därå. Statslånebelopp, som vid årets slut kvarstår uttaget, återfaller till fonden. Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt än gällande bestämmelser tillåta, äger Kungl. Maj:t föreskriva, att detsamma skall omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet. Statslånebelopp, som återstår odisponerat vid utgången av det år, under vilket lånet lyfts, skall till statskontoret inbetalas före utgången av januari månad nästföljande år, där ej Kungl. Maj:t på ansökning medgiver hushållningssällskapet rätt att ytterligare ett år för avsett ändamål innehåva samma belopp. Å statslån från ifrågavarande fond erlägges icke någon ränta. Statslån skall återbetalas med en femtedel vid utgången av vart och ett av de från lånets lyftningsdag närmast löpande fem åren; dock att hushållningssällskap må med fullgörande av de sålunda stadgade kapitalinbetalningarna åtnjuta anstånd varje gång under tre månader från förfallodagen. Därest hushållningssällskap icke inom sålunda föreskriven tid inbetalar förfallet kapitalbelopp, skall därå erläggas 6 procent årlig ränta från förfallodagen, tills inbetalning sker. Lån för inköp av avelshingst må icke av hushållningssällskap beviljas till högre belopp för varje hingst än 10,000 kronor. Hushållningssällskap äger utlämna lån av ifrågavarande slag för inköp av i Sverige födda hingstar, som blivit godkända av vederbörande hästpremieringsnämnd. I fall ansökning hos hushållningssällskap göres om lån ur denna fond för inköp från utlandet av där född hingst, skall stuteriöverstyrelsens godkännande inhämtas, innan lånet får beviljas. Den, som av hushållningssällskap erhåller lån för inköp av avelshingst, skall åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss nämnts, och skola jämväl de nyssnämnda återbetalningsvillkoren tillämpas å dylikt lån, dock under iakttagande, a) att hushållningssällskap icke är förpliktat att medgiva anstånd med fullgörandet av förfallen kapitalinbetalning, b) att, om med lånet inköpt hingst före lånets återgäldande dör eller avyttras eller ägaren något år underlåter att uppvisa hingsten jämte dennes språngrulla för vederbörande premieringsnämnd, den oguldna delen av lånebeloppet inom en månad skall återbetalas till hushållningssällskapet, samt c) att, om med lånet inköpt hingst avyttras innan fem år förflutit från lånets mottagande, låntagaren skall, därest hushållningssällskapet eller stuteriöverstyrelsen finner avyttrandet hava ägt rum utan tvingande skäl, erlägga ränta efter 6 procent om året från lånets lyftningsdag såväl å redan återbetalat belopp för tiden till vederbörande inbetalningsdag som å återstående oguldet belopp, till dess betalning därav sker. Varder utlämnat hingstlån till hushållningssällskap återbetalat tidigare än i den vid lånets meddelande bestämda ordning, skall det återbetalade lånebeloppet av hushållningssällskapet omedelbart inbetalas till statskontoret. Ränta, som till hushållningssällskap inbetalas jämlikt bestämmelse härövan, skall ävenledes av hushållningssällskapet genast inlevereras till statskontoret. Statskontoret har

att, därest stadgad kapitalinbetalning å statslån icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida oguldet statslånebelopp skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas. — Härutöver torde bestämmelser erfordras om skyldighet för låneförmedlande hushållningssällskap att årligen till stuteriöverstyrelsen ingiva viss redogörelse för lånerörelsen, om stuteriöverstyrelsens granskning av redogörelserna m. m.

Bland de åtgärder, som statsmakterna tid efter annan vidtagit till främjande av landets hästavel, ingår såsom departementschefen erinrat dels inrättande av en särskild fond för utlämnande av räntefria lån för inköp av ädla avelsston och dels beredande av möjlighet att från statens hästavelsfond erhålla räntefria lån för inköp av avelshingstar av nordsvensk och gudbrandsdalsk ras. Enligt utredningen i ärendet hava dessa lånemöjligheter visat sig ägnade att stimulera intresset inom nämnda båda grenar på hästavelns område.

Då utskottet i likhet med departementschefen anser ardennerasens stora betydelse för omfattande delar av landet motivera, att lånemöjligheter beredas jämväl i vad angår denna ras, anser sig utskottet böra skänka sin anslutning till Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av lånefond för utlämnande genom hushållningssällskapens förmedling av lån för inköp av avelshingstar av ardenneras. Med avseende å de av departementschefen förordade bestämmelserna för erhållande och tillgodonjutande av sådana lån innefatta dessa bland annat, att hushållningssällskap, som önskar erhålla statslån, skall därom till stuteriöverstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan och att sådan ansökan skall av stuteriöverstyrelsen med eget utlåtande överlämnas till Kungl. Maj:t. Vidare finnes däri intagen en bestämmelse om att beviljat statslån skall av hushållningssällskap i statskontoret lyftas före utgången av det år lånet beviljats och att statslånebelopp, som vid årets slut kvarstår outtaget, återfaller till fonden. Då det med hänsyn härtill torde vara av betydelse, att ansökningarna inkomma till stuteriöverstyrelsen inom sådan tid, att de kunna av Kungl. Maj:t slutligt prövas i god tid före årets utgång, vill utskottet förorda, att föreskrift meddelas därom, att ansökan skall vara till stuteriöverstyrelsen ingiven före den 1 oktober. I övrigt har utskottet intet att erinra mot de av departementschefen förordade bestämmelserna för lån från ifrågavarande fond.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att en fond skall inrättas, benämnd lånefond för inköp av avelshingstar av ardenneras, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må i mån av tillgång tilldelas hushåll-

Utskottet.

ningssällskap, som förklarar sig villigt att inom sällskapets område utlämna lån för inköp av avelshingstar av ardenneras och inom vars område ardenneravel bedrivs samt goda förutsättningar finnas för sådan avel;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen tillstyrkt med av utskottet här ovan föreslagen jämkning, utfärda erforderliga bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur ifrågavarande fond;

c) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1931/1932 från fonden bevilja lån intill ett belopp av 200,000 kronor;

d) såsom kapital för nämnda fond för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande sättet för ifrågavarande medels anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

[10.] 10:o) **Lånefond för befrämjande av avsättningen av ägg, fläsk m. m.** Under punkt 10 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, såsom kapital för lånefond för befrämjande av avsättningen av ägg, fläsk m. m. beräkna för budgetåret 1931/1932 ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 13 mars 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 204, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen, bland annat, att

dels besluta, att en fond, benämnd statens fjäderfålånefond, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas till ekonomiska föreningar med ändamål att främja avsättningen av ägg för anläggande, inrättande eller inköp av packerier samt lager- och konserveringslokaler för ägg med tillhörande inredning och teknisk utrustning eller för ombyggnad eller tillbyggnad av sådana packerier och lokaler eller ock för vidtagande i dylika av tekniska förbättringar,

dels medgiva, att lån ur statens fjäderfålånefond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder,

dels ock såsom kapital för statens fjäderfålånefond å riksstaten för budgetåret 1931/1932 bland utgifter för kapitalökning under rubrik statens utlåningsfonder anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Över denna framställning avger utskottet denna dag särskilt utlåtande (nr 75), vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 8 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Granath, Tjällgren, J. Fritiof Gustafson, Dalberg* och friherre *Lagerfelt*, samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Andersson* i Grimbo, *Bengtsson* i Kullen, *Vahlstedt, Månsson* i Erlandsro, *Gustafson* i Vimmerby, friherre *Lilliecreutz* och *Andersson* i Löbbo.